Editör
Doç. Dr. Özlem ERCAN

EĞİTİM yayınevi

Sosyal Bilimler

Alanında Uluslararası Araştırmalar II

Şubat 2021

SOSYAL BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR II

EDİTÖR
Doç. Dr. Özlem ERCAN

EĞİTİM
yayınevi

SOSYAL BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR II

Editör: Doç. Dr. Özlem ERCAN

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)
Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)
Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi
Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-7316-48-4
1. Baskı, Şubat 2021

Baskı Cilt
Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi
Musalla Bağları Mah. İnciköy Sok. 1/A Selçuklu / KONYA
Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı
SOSYAL BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR II
Editör: Doç. Dr. Özlem ERCAN
210 s., 135x210 mm
Kaynakça var, dizin yok.
ISBN: 978-625-7316-48-4

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi
Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Şükran mah. Rampalı No: 107, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

kitapmatik
internetteki kitapçınız
kitapmatik.com.tr

Editör ve Hakem Kurulu

- Prof. Dr. Aşkın KESER
  (*İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri)*
- Prof. Dr. Füsun ÇINAR ALTINTAŞ
  (Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü)
- Prof. Dr. Bahadır ERİŞTİ
  (Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü)
- Doç. Dr. İbrahim KESKİN
  (Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü)
- Dr. Öğr. Üyesi Tuba ONAT ÇAKIROĞLU
  (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)

İÇİNDEKİLER

1. SÂFÎ DİVANI'NDA AŞK KELİMESİ İLE KURULAN TAMLAMALAR **7**

Doç. Dr. Özlem ERCAN

2. TÜRKİYE'DE 2010-2020 YILLARI ARASINDA BAĞIMSIZ DENETİM ALANINDA YAZILMIŞ OLAN YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN BİBLİYOMETRİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ **28**

Dr. Öğr. Üyesi Fatma AKYÜZ

3. SOSYOLOJİ VE EBEVEYNLİK: BİR MÜMKÜNLÜK VE GEREKLİLİK DENEMESİ **56**

Dr. Öğr. Üyesi Işılay GÖKTÜRK

4. ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ: KURAMLARA GENEL BİR BAKIŞ **90**

Dr. Öğr. Üyesi Cansu GÜR

5. SOSYAL DEVLET ANLAYIŞININ YEREL UYGULAMASI: SOSYAL BELEDİYECİLİK **102**

Dr. Öğr. Üyesi Güngör ÖZCAN

6. TABAKA OFSET BASKI SİSTEMİ VE KALİTE KONTROL **132**

Dr. Zafer ÖZAMAY

7. KENT PLANLAMASINDA TOPLUMSAL CİNSİYETİN ANAAKIMLAŞTIRILMASI: VİYANA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ **153**

Dr. Öğr. Üyesi Nihal Şirin PINARCIOĞLU

8. DİJİTAL BELLEK VE UNUTULMA HAKKI **17**
Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZCAN

9. BILIM ÇOCUK DERGISI ÖRNEĞINDE BILIM İLETIŞIMI **195**
Dr. Meltem ŞAHİN

SUNUŞ

1998 yılında yayın hayatına başlayan Eğitim Yayınevinin uluslararası yayın ölçütlerine uygun olarak yayımladığı *Sosyal Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar II* Şubat 2021 sayısını 9 özgün çalışma ile okurlarıyla buluşturmuş olmaktan büyük bir mutluluk duymaktayız.

Sosyal bilimlerin çeşitli alanlarına yönelik olan kitap; nitelikli akademik yayıncılığı desteklemeyi, evrensel sorunlara ilişkin araştırma ve incelemeleri geliştirmeyi, sorunları ve çözüm önerilerini akademik dünyaya sunmayı amaçlarken nesnel bir çerçevede kalmayı ilke edinmiştir.

Bilim dünyasına önemli katkı sağlamasını temenni ettiğimiz kitapta kitap bölümleriyle katkı sağlayan yazarlarımıza, hakem kurulunda bulunan değerli bilim insanlarına sayımıza olan katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca kitabın yayın aşamasında başta emeği geçen dergi yönetimine de teşekkür borçluyuz.

Doç. Dr. Özlem ERCAN
Bursa / Şubat 2021

ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ: KURAMLARA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Cansu GÜR*
ORCID NO: 0000-0002-2213-8743

Giriş

Herhangi bir fiziksel veya zihinsel kusuru olmadan yani sağlıklı olarak doğan her çocuk, etnik kökeni ve dil artalanı fark etmeksizin ebeveynlerinin veya onu yetiştirenlerin dilini edinir. (Yule, 2010) Çocuklar doğdukları andan itibaren sesler çıkartırlar ve bu sesler aslında dil edinim sürecine attıkları ilk adımlarıdır. Çocuklarda dil edinimi benzer zamanlarda ve benzer şekilde ilerler. Çocukların konuşmayı anlaması ve üretmesi üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Dil edinimi ya da dil gelişimi olarak adlandırılan bu sürecin aşamalarına ilişkin çeşitli öneriler sunulmuş ve bu aşamaları belirlemek adına farklı yöntemler kullanılarak çok sayıda araştırma yapılmıştır (Brown, 1973; Nice, 1925; Oller, 1980; Stern, 1924).

Yapılan araştırmalara dayanarak dil gelişimindeki aşamaları genel olarak sınıflandırmak gerekirse 0-6 ay arası dönem, konuşma benzeri seslerin ilk olarak kullanıldığı dinleme aşamasıdır. Bu aşamada çocuklar, bakışlarını veya kafalarını sesin kaynağına çevirerek çevrelerindeki seslere ve gürültülere tepki verirler. Babıldama aşaması olan yaklaşık 6-12 ay ara-

* Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü, cansu.gur@atauni.edu.tr

sında çocuklar ba, ma ve da gibi en az bir ünlü ve bir ünsüzden oluşan anlamsız heceler üretirler. Tek sözcük aşamasında (yaklaşık 12-18 ay aralığında) sorunlu telaffuzlara rağmen tek kelimelik ifadeler üretmeye başlarlar. İki sözcük aşamasında (yaklaşık 18-24 ay aralığında) kelime hazineleri genişler ve iki ayırt edilebilir kelimeden oluşan çeşitli kombinasyonlar kullanırlar. İki yaşından itibaren çok kelimeli ifadeler üretirler. Yaklaşık 30 aylık olduklarında dil bilgisi kurallarına uygun ve anlamlı cümleler kurarak yetişkinlerin iletişim dünyasına girebilirler.

Çocuğun ilk ağlamasıyla başlayıp kurallı ve anlamlı cümleler kurabilmesiyle devam eden dil edinim süreci ile ilgili farklı görüşler ve bu görüşlerin temelini oluşturduğu birçok kuram bulunmaktadır. Henüz herkesçe kabul edilen bir dil edinimi kuramı olmasa da her bir kuram bu gelişim sürecini belirli bir mantığa oturtarak açıklamakta ve bu sürece farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu bölümde, çocuklarda dil gelişimi kuramlarından davranışçılık, doğuştanlık, bilişsel gelişim kuramları ile sosyal öğrenme ve etkileşim ele alınacaktır.

Dil Gelişimi Üzerine Başlıca Kuramlar

Davranışçılık

Dil gelişimiyle ilgili en çok bilinen kuramlardan biri olan davranışçılık, dil öğrenmeyi bir alışkanlık olarak ele alır ve yüzmeyi öğrenmek gibi diğer alışkanlıkların edinilmesine benzetir. Bu kurama göre dil bir insan davranışıdır ve ne bilişsel süreçlerle bağlantılıdır ne de doğuştan gelen özel bir yetidir. Ingram (1989: 70) davranışçı dil görüşünü şu şekilde açıklamaktadır: "Alışkanlıklar zaman içinde kademeli olarak yerleştiği için davranışçılık öğrenmeyi artımlı olarak görür. Meydana gelen değişiklikler kademeli olduğundan yeniden yapılanma son derece kısıtlı ve çevresel koşullara tabidir. Bir alışkanlık oluşturulduktan sonra sabitlenir ve yalnızca azar

azar kaybedilebilir." Çocuk, dili de başka becerileri öğrendiği gibi koşullanarak öğrenir.

Bu kuramın savunucularından Skinner (1957), çocuğun dili taklit yoluyla yani öğrenme sırasında maruz kaldığı yetişkin konuşmasını kopyalayarak öğrendiğini ve dil öğrenmenin uyarıcı-tepki-pekiştirme sürecinden kaynaklandığını savunur. Çocuk etrafında konuşulan dile yani uyarıcıya tepkide bulunur ve bu tepki başka bir tepkiyle pekiştirilirse bu bir davranışa dönüşür (Demirel, 2016). Pekiştirilen sesler öğrenilir, pekiştirilmeyen sesler ise kaybolur; ödül ve ceza gibi pekiştirenler aracılığıyla dil gelişimi sürdürülür ve sonuç olarak konuşma şekillenir (Kol, 2011). Daha anlaşılır olması açısından Tablo 1'i inceleyiniz. (Çelik, 2007, 393'ten Türkçeye uyarlanmıştır.)

Tablo 1: Davranışçılığın Uyarıcı-Tepki-Pekiştirme Süreci.

Uyarıcı	Tepki	Pekiştirme
Çocuk, taklit yoluyla, 'balon'a gönderme yapmak için 'ba' der.	Başarılı Tepki	Pekiştirme (tekrar edilme)
	"Evet, o bir balon."	Çocuk 'balonlar'a gönderme yapmak için 'ba'yı tekrar edecek ve böylece alışkanlık oluşturacaktır.
Çocuk 'kedi'ye gönderme yapmak için 'ba' der.	Başarısız Tepki	Ceza (kaybolma)
	"Hayır, o bir kedi."	Çocuk 'kediler'e 'ba' demeyi bırakacaktır.

Doğuştanlık

Davranışçılığa karşı Chomsky (2006), çocukların doğuştan gelen bir dil edinme kapasitesi ile doğduklarını çünkü böylesi bağımsız bir gelişimin insanların doğuştan gelen bir

dil kapasitesi ile donatılmış olması koşuluyla gerçekleştirilebileceğini öne sürmüştür. Bu doğal dil fakültesine çocukları kendi dillerini edinmeleri için yönlendiren Dil Edinim Cihazı (Language Acquisition Device-LAD) denir. Çocuklar sanki beyinlerinde bir bilgisayarla doğar ve bu cihazın işleyişine ve komutlarına göre dili öğrenirler (Demirezen, 2003). Çocuklar, bu dil mekanizması sayesinde çevreden duydukları dili algılar; içselleştirir ve biyolojik ve fizyolojik açıdan yeterli olgunluğa eriştiklerinde o dili kullanabilirler (Demirel, 2016).

Chomsky'nin dil edinimi ile ilgili varsayımları şu şekildedir: Doğal dilin söz dizimi, yetişkinler mükemmel bir veri kaynağı olmadıkları için çocukların çevreden duyduklarından öğrenemeyecekleri kadar karmaşıktır. Ayrıca çocuklar ana dillerini o kadar çabuk edinirler ki özellikle söz dizimsel ve dil bilgisel yapılar için doğuştan gelen bir kapasiteye sahip olmaları gerekir (Clark, 2009). Chomsky'nin doğuştanlık kuramına göre çocuklar dili belirli evrensel kurallara göre öğrenirler ve tüm dillerin altında yatan evrensel bir dil bilgisi vardır (Altmışdört, 2013). İnsanlar tarafından kullanılmakta olan herhangi bir dilin şeklini belirleyen bu evrensel ilkelerin toplamına Evrensel Dil Bilgisi (Universal Grammar-UG) olarak atıfta bulunulmaktadır (Ingram, 1989). Başka bir deyişle herhangi bir doğal dilin dil bilgisini öğrenmeyi kolaylaştıran bir dizi evrensel parametredir. Chomsky'ye göre dil edinimindeki ana aşamalar Tablo 2'de gösterilmektedir (Çelik, 2007: 396).

Tablo 2: Chomsky'nin Dil Edinim Aşamaları.

Girdi	**Dil Edinim Cihazı**		**Çıktı**
Birincil dil verileri (Yetişkin konuşması)	→ Genel dil öğrenme ilkeleri	→ Dil bilgisi (Kurallar)	→ Çocuğun konuşması

Bilişsel Gelişim

Doğuştanlık kuramının aksine bilişsel gelişim kuramı, dilin sosyal ve bilişsel bir süreç olduğunu ve dil gelişiminin genel bilişsel gelişim aşamalarına dayandığını ileri sürer (Piaget, 2002). Ancak bu evrelerden geçmek kaydıyla dilde belli bir gelişim aşamasına ulaşılabilir. Piaget'e (2002) göre dil özel bir yeti değil, bir takım bilişsel önkoşullara bağlı gelişen sosyal bir süreçtir. Bu kurama göre dil ediniminde bilişsel gelişim ilk planda yer almaktadır. Erken dil benmerkezciyken yetişkin konuşması iletişim amaçlıdır.

Piaget, benmerkezci konuşmanın çocuğun henüz tam anlamıyla sosyalleşmemesinden dolayı ortaya çıktığını ve çocuk, dinleyicinin bakış açısını dikkate alarak iletişim kurmayı öğrendikçe kaybolduğunu savunur. Daha açık anlatmak gerekirse benmerkezci konuşmada çocuk kendi hakkında konuşur, karşısındakinin kendisini dinleyip dinlememesini önemsemez, cevap beklemez (Erdener, 2009). Benmerkezci düşünen ve konuşan çocuk, yedi yaşına kadar sosyal iletişimsel bir amaçla konuşmaz (Dağabakan & Dağabakan, 2007). Sosyalleşmiş konuşmada ortalama yedi yaşına gelen çocuk, diğerleriyle iletişim kurar; taleplerde bulunur; bilgi alır yani diğerleriyle bir alışverişe teşebbüs eder (Erdener, 2009). Bilişsel gelişimin aşamalarını görmek için Tablo 3'ü inceleyiniz (Harley, 2014: 81).

Tablo 3: Piaget'in Bilişsel Gelişim Aşamaları.

Duyu-Motor Dönemi	İşlem Öncesi Dönem		Somut İşlemler	Soyut İşlemler
0-2 yaş	Kavram öncesi 2-4 yaş	Sezgisel 4-7 yaş	7-11 / 12 yaş	11 / 12 üzeri
Zekâ eylem hâlindedir: Çocuk nesneleri kullanarak çevre ile etkileşime girer.	Düşünmeye algı hâkimdir ancak çocuk giderek daha fazla sembolik işleyiş yeteneğine sahip hâle gelir; dil gelişimi gerçekleşir. Çocuk, hâlâ kendi çevre algısından aşırı derecede etkilenmektedir.		Mantıksal akıl yürütme yalnızca gerçek olan veya görülebilen nesnelere uygulanabilir.	Birey, muhtemel olaylar veya soyut fikirler hakkında mantıklı düşünebilir.

Bilişsel gelişim aşamaları ve dil gelişimi birlikte ele alındığında dil, dış dünyadaki nesnelerin zihinsel temsillerinin oluşturulmasıyla olgunlaşır. Düşünmenin hammaddesi olan dil vasıtasıyla çocuk soyut düşünebilme yeteneğine dış dünyadan sembolleştirdiği anlamları ilave eder. Bilişsel gelişim ilk planda yer alsa da dil ve düşünce iç içedir ve kavramsal düşünme yeteneği arttıkça dil de gelişir (Dağabakan & Dağabakan, 2007).

Sosyal Öğrenme ve Etkileşim

İç konuşma ve çocuk monologları üzerine çalışan sosyal öğrenme kuramcısı Vygotsky'ye göre (2012), dil ve düşünce arasında karmaşık bir ilişki söz konusudur. Konuşma ve düşüncenin aynı bireyde farklı genetik köklere sahip olduğunu ve erken dönemlerde konuşma seslerinin düşünceden bağımsız olduğunu ileri sürmüştür. Çocuk üç yaşına girdikten sonra konuşma ve düşünce birbirine bağımlı olur. Düşünce sözlere dökülür, konuşma ise düşünceyi temsil eder. Bu aşamaya gelen çocuğun monologları artık iç konuşmaya dönüşür. Vygotsky, Piaget'in aksine bundan sonraki bilişsel gelişimin kısmen dil tarafından belirlendiği görüşündedir. Vygotsky, bilişsel gelişim sürecine sosyo-kültürel temelli bir bakış açısı

kazandırmıştır. Piaget'nin ve Vygotsky'nin kuramlarının karşılaştırmasını görmek için Şekil 1'i inceleyiniz (Harley, 2014: 90). Demirel (2016:128) bu kuramı şu şekilde açıklamaktadır:

> " Vygotsky'nin görüşü çocuğun kültürel gelişim sürecinde dili içselleştirmesi şeklinde açıklanabilir. Dil, zihinsel süreçlere de dayanır ancak zihnin şekillendirilmesi içinde bulunulan sosyal ve kültürel süreçlerle gerçekleşir… Vygotsky, dil öğrenmenin tek başına yapılmadığını, aksine çocuğun çevresindeki diğer insanlarla etkileşimi sonucu aktarıldığını belirtir. Piaget'nin aksine kültürel ve sosyal faktörlere önem verir."

Şekil 1. Piaget ve Vygotsky'nin Kuramlarının Karşılaştırması.

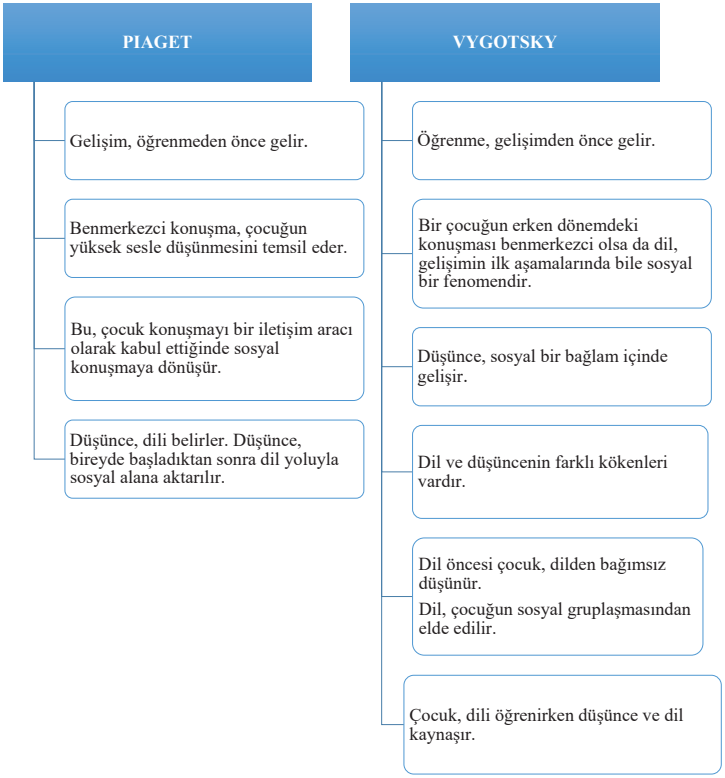

Bandura'nın sosyal davranışçılık / öğrenme görüşüne göre ise uyarıcı ve tepki arasında bilişsel süreçler bulunmaktadır (Bandura, 1986). Çocuk, ilk olarak ebeveynlerini gözlemler ve onları rol-model alır; kendine göre değerlendirdikten sonra bilişsel süreçlerle şekillendirir (Demirel, 2016). Kısacası bu görüş; davranışçılık, bilişsel gelişim ve sosyal öğrenme kuramlarının karışımından ortaya çıkmıştır. Çocuklar dili de aynı şekilde çevrelerindeki kişileri model alarak, kullandıkları kelimeleri taklit ederek ve bu kişiler tarafından pekiştirilerek öğrenirler (Mutlu, 2015).

Sosyal etkileşimcilere göre bilişsel süreç dil gelişimi için gerekli olabilir ancak sosyal etkileşim ortamına ihtiyaç duyulduğu için kendi başına yeterli değildir. Çocukların sosyal olarak anlamlı bir durumda bir dile maruz kalması gerekir (Sachs vd., 1981). Bir dile maruz kalmak o dilin gelişimi için yetersizdir çünkü bir dili öğrenmek, o dili sadece anlamak değil; aynı zamanda üretmektir. Başka bir deyişle erken dil öğrenimi sosyal bir ortamda gerçekleşmelidir yani etkileşim içermelidir (Harley, 2014). Bruner (1983), dil gelişimi konusunda Piaget ile benzer görüşlere sahip olsa da sosyal gelişimi bilişsel gelişimden üstün tutar ve dil gelişiminde diğer insanlar ile etkileşimin önemini vurgular. Ona göre dil öğreniminde esas olan bilişsel ve biyolojik gelişimden ziyade anne-çocuk ikilisi ile başlayıp öğretici-öğrenici etkileşimi ile devam eden sosyal gelişimdir.

Dil edinimi ve bilişsel süreçlerden bahsedilmişken dil ve düşünce arasındaki ilişkiye farklı açıdan yaklaşan Sapir-Whorf varsayımına burada kısaca değinilebilir. Sapir-Whorf varsayımı, dilin düşünceye yön verdiğini savunan dil-düşünce ilişkisi üzerine bir diğer görüştür. Bu varsayıma göre ise dilin yapısı düşünce süreçlerinin yapısını belirler. Başka bir deyişle dil dünyayı algılama şeklimizi etkiler. Sapir-Whorf varsayımı birbiriyle ilişkili iki fikirden oluşur: Birincisi, dilsel belirle-

yicilik; dilimizin biçiminin ve özelliklerinin düşünme, hatırlama ve algılama şeklimizi belirlediği fikridir. İkincisi, dilsel görecelilik ise farklı diller dünyaya farklı şekillerde uyum gösterdiği için farklı dillerin farklı bilişsel yapılar oluşturacağı fikridir (Harley, 2014).

Sonuç

Sonuç olarak davranışçı yaklaşım, dili doğrudan gözlemlenebilen şekliyle yani konuşma olarak ele almış; bilişsel ve zihinsel süreçleri yok saymıştır. Biyolojik temellere dayanan doğuştanlık kuramı ise dilin çocukla beraber doğduğunu ve çevrenin etkisiyle şekil aldığını öne sürmüştür. Bununla birlikte bilişsel gelişim kuramı, dilin zihinsel süreçlerin gelişmesiyle ortaya çıktığını savunurken sosyalleşme sürecini en etkili temel olarak gören yaklaşımlar, dil ediniminde sosyal etkileşimin önemine vurgu yapmaktadır.

Dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi de bu kuramlar çerçevesinde ele alacak olursak olası seçenekleri şu şekilde sıralayabiliriz: İlk olarak dilin gelişim sürecini bilişsel gelişim belirler. Bu görüş, Piaget ve destekçileri tarafından benimsenmiştir. İkinci olarak dil ve biliş bağımsız yetilerdir. Bu da Chomsky'nin görüşüdür. Üçüncüsü ise dil ve biliş, bağımsız olarak ortaya çıkar ancak birbirine bağımlı hâle gelir; aralarında karmaşık bir ilişki söz konusudur. Vygotsky'nin iddiası da bu yöndedir. Son olarak Sapir-Whorf varsayımı da dilin bilişi belirlediğini öne sürer.

Görüldüğü üzere ilk dil edinimi süreci, dilin doğasını ortaya koymaktadır. Artalan ne olursa olsun, tüm sağlıklı çocuklar maruz kaldıkları dili edinme yetisine sahiptirler. Çevrelerindeki sesleri dinleyerek başladıkları dil edinimi, 3 yaşına geldiklerinde kelime hazinesi, dil bilgisi ve telaffuz bakımından yeterli seviyeye ulaşır. Dil gelişimini etkileyen faktörler ile ilgili çeşitli kuramlar ileri sürülmüştür. Bunlardan en çok eleştirileni davranışçılıkken en ikna edici olanı sosyal etkileşimi temel alan yaklaşımlardır. Genetik ve çevre gibi birçok faktör, dil gelişimi üzerinde etkiye sahip olsa da en önemli belirleyici, bireyin diğerleriyle etkileşim içinde olmasıdır. Neticede her bir yaklaşım, bu süreci farklı açılardan izah eden birer kuramdır ve her zaman tartışmaya açıktır.

Kaynakça

Altmışdört, G. (2013). Dil edinimi ve dil öğrenimi olgusuna beyin ve dil gelişimi açısından bir bakış. *Ege Eğitim Dergisi*, *14*(2), 41-62.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall, Inc.

Brown, R. (1973). *A first language: The early stages.* Harvard University Press.

Bruner, J. S. (1983). *Child's talk: Learning to use language*. W. W. Norton.

Chomsky, N. (2006). *Language and mind.* Cambridge University Press.

Clark, E. V. (2009). *First language acquisition*. Cambridge University Press.

Çelik, M. (2007). *Linguistics for students of English*. Özel Eğitim Hizmetleri Yayıncılık ve Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Demirel, E. E. E. (2016). Dil gelişimi ve kuramları. (Ed.) N. Sargın, S. Avşaroğlu & A. Ünal. *Eğitimden ve Psikolojik Yansımalar*. 125-134. Çizgi Kitabevi.

Demirezen, M. (2003). Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler. *TÖMER Dil Dergisi, 118*, 5-15.

Erdener, E. (2009). Vygotsky'nin düşünce ve dil gelişimi üzerine görüşleri: Piaget'e eleştirel bir bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(1), 85-103.

Harley, T. A. (2014). *The psychology of language: From data to theory*. Psychology Press.

Ingram, D. (1989). *First language acquisition: Method, description and explanation*. Cambridge University Press.

Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *21*(21), 1-21.

Mutlu, M. (2015). *2-8 yaş grubu dil gelişimi normal olan çocuklarda Artikülasyon Tarama Ölçeği'nin normalizasyonu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Nice, M. M. (1925). Length of sentences as a criterion of a child's progress in speech. *Journal of Educational Psychology, 16*, 370-379.

Oller, D. K. (1980). The emergence of sounds of speech in infancy. (Ed.) G. H. Yeni-Komshian. J. F. Kavanagh, & C. A. Ferguson. *Child phonology.* 93-112. Academic Press.

Öztürk Dağabakan, F. & Dağabakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. *Milli Eğitim Dergisi, 174*, 155-161.

Piaget, J. (2002). *The language and thought of the child* (Vol. 10). Psychology Press.

Sachs, J., Bard, B. & Johnson, M. L. (1981). Language learning with restricted input: Case studies of two hearing children of deaf parents. *Applied Psycholinguistics*, *2*(1), 33-54.

Skinner, B. F. (1957). *Verbal behavior*. Appleton-Century-Crofts.

Stern, W. (1924). *Psychology of early childhood up to the sixth year of age*. Holt.

Vygotsky, L. S. (2012). *Thought and language*. MIT press.

Yule, G. (2010). *The study of language*. Cambridge University Press.